

Teaching module: การส่งเสริมสายสัมพันธ์แม่ลูกในระยะแรกหลังคลอด (Early bonding)

วิธีการสอน: Self study & practical skill

ผู้รับผิดชอบร่างแผนการสอน: รศ.นพ.ภาวีน พัวพรพงษ์

ขอบเขตเนื้อหา (ตาม Curriculum mapping และเกณฑ์แพทยสภา ฯ 2555)

1. ความรู้

- 2.2.6. การใช้จ่าย ผลิตภัณฑ์ และเทคโนโลยีด้านสุขภาพอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าในเศรษฐศาสตร์คลินิก
- 2.2.8. หลักการด้านสังคมศาสตร์ มานุษยวิทยา และพฤติกรรมศาสตร์ ที่จำเป็นสำหรับสร้างเสริมเจตคติ และสร้างความเข้าใจต่อเพื่อนมนุษย์และสังคม
- 2.2.10. หลักการพื้นฐานด้านระบบคุณภาพ และความปลอดภัยของผู้ป่วย

ส่วนที่ 2 ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพและทักษะทางคลินิก

หมวดที่ 1. ภาวะปกติและหลักการดูแลทั่วไป

1.3 สามารถประเมินสุขภาพ และให้คำแนะนำที่เหมาะสมเพื่อควมมีสุขภาพดี แก่บุคคลตามวัยและสภาวะต่าง ๆ ตั้งแต่ทารกในครรภ์ ทารกแรกเกิด วัยก่อนเข้าเรียน วัยเรียน วัยรุ่น วัยหนุ่มสาว ผู้ใหญ่ หญิงมีครรภ์ วัยสูงอายุ ผู้พิการ และผู้ทุพพลภาพ

1.3.4 Adulthood

1.3.4.4 lactating mother

2.3.16 CERTAIN CONDITIONS ORIGINATING IN THE PERINATAL PERIOD (ICD 10, ข้อ XVI P00 - P95)

2.3.16.1 กลุ่มที่ 2

โรค/กลุ่มอาการภาวะที่ต้องรู้กลไกการเกิดโรค สามารถให้การวินิจฉัย ให้การบำบัดโรคๆ การรักษาผู้ป่วย ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค ในกรณีที่โรครุนแรง หรือซับซ้อนเกินความสามารถ ให้พิจารณาแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าและส่งผู้ป่วยไปยังผู้เชี่ยวชาญ

(2) transitory metabolic disorders (e.g., hypoglycemia, hypocalcemia, hypothermia, dehydration)

(3) feeding problems of newborn

หัวข้ออื่น

Breast feeding promotion, 10-step in breast feeding

โรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่ลูก, มาตรฐานอนามัยแม่และเด็ก

ส่วนที่ 1 วิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน

B10.1 มีความรู้เรื่องภาวะปกติของระบบสืบพันธุ์และภาวะปกติในระยะปรกติกำเนิดดังต่อไปนี้

B10.1.2 Organ structure and function

B10.1.2.1 female structure, including breast

B10.1.2.6 pregnancy, including labor and delivery, the puerperium, lactation, gestational uterus, placenta

B10.2.6 Disorders relating to pregnancy, the puerperium, and the postpartum period

ส่วนที่ 3 สุขภาพและการสร้างเสริมสุขภาพ

1. แนวความคิดพื้นฐาน (Fundamental concepts of health promotion)

1.1. ปรัชญาด้านสุขภาพ (Philosophy of health)

1.1.3. ความแตกต่างระหว่างการสร้างเสริมสุขภาพ (health promotion) และการป้องกันโรค (disease prevention)

1.1.4. ความเชื่อมโยงของสุขภาพระดับต่างๆ ตั้งแต่สุขภาพระดับบุคคล (individual health) ระดับครอบครัว (family health) ระดับชุมชน (community health) จนถึง ระดับประชากร (population health)

4. ระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย (Thai health care system)

4.5. ระบบบริการสุขภาพ (Health services system) ซึ่งประกอบด้วย

4.5.2. การให้บริการ (Health services delivery)

4.5.2.2. การให้สุศึกษาและการสื่อสารสุขภาพ (health education/health communication)

4.5.2.3. การดูแลรักษา ป้องกัน สร้างเสริมสุขภาพ และฟื้นฟูสภาพที่สถานพยาบาล (comprehensive care at health service setting) รวมถึง การควบคุมโรคติดต่อ (infectious disease control) การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค (immunization) การส่งเสริมโภชนาการ การอนามัยแม่และเด็ก การส่งเสริมและการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การวางแผนครอบครัว การป้องกันการบาดเจ็บ (injury prevention)

ส่วนที่ 4 เวชจริยศาสตร์

4. จริยธรรมเกี่ยวกับการสาธารณสุขและการสร้างเสริมสุขภาพ (ethics of public health and health promotion)

ส่วนที่ 5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพเวชกรรม

ไม่มี

2. คุณธรรม จริยธรรม

- 2.1.1 แสดงออกถึงคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมต่อวิชาชีพ
- 2.1.2 แสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและวิชาชีพ เป็นที่ไว้วางใจของผู้ป่วยและสังคม
- 2.1.3 แสดงออกถึงบุคลิกภาพอันเป็นที่น่าเชื่อถือ
- 2.1.4 มีความตรงต่อเวลา และรับผิดชอบต่อการนัดหมาย
- 2.1.5 มีความรับผิดชอบต่อผู้ป่วย และงานที่ได้รับมอบหมาย
- 2.1.6 เข้าใจความต้องการและข้อจำกัด โดยไม่แบ่งแยกในบริบทของเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม เพศ อายุ และเศรษฐกิจฐานะ
- 2.1.7 เคารพในสิทธิของผู้ป่วย โดยการให้ความจริง รักษาความลับ และคำนึงถึงประโยชน์และความปลอดภัยของผู้ป่วยเป็นสำคัญ
- 2.1.8 มีความเข้าใจและสามารถให้การบริการสุขภาพโดยมุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลาง

3. ทักษะทางปัญญา

- 2.3.1. ตระหนักรู้ในศักยภาพและข้อควรพัฒนาของตน เพื่อกำหนดความต้องการในการเรียนรู้และพัฒนาของตนเอง ได้อย่างครอบคลุมทุกด้านที่จำเป็น
- 2.3.2. สามารถวางแผนและแสวงหาวิธีการสร้างและพัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมที่เหมาะสม
- 2.3.5. สามารถแสวงหาและแลกเปลี่ยนความรู้ ฝึกทักษะ รวมทั้งพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

4. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

- 2.4.1. สามารถปรับตัวเชิงวิชาชีพ และมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น
- 2.4.2. สามารถทำงานเป็นทีมในบทบาทผู้นำและสมาชิกในทีมดูแลรักษา ทีมสุขภาพ และทีมในชุมชนของระบบบริการสาธารณสุข ในบริบทหรือสถานการณ์ที่แตกต่างกัน
- 2.4.3. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ต่อสังคม และรับผิดชอบต่อการพัฒนาวิชาชีพ องค์กร และสังคม
- 2.4.4. สามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน/ชุมชนให้มีบทบาทในการดูแล สร้างเสริมสุขภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างเหมาะสม

5. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

- 2.5.2 สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน การนำเสนอ และอวัจนภาษา หรือภาษาท่าทาง (non-verbal communication) รวมทั้งสามารถอ่านตำรา และวารสารภาษาอังกฤษได้อย่างเข้าใจ
- 2.5.5 มีทักษะในการรับฟังปัญหา เข้าใจถึงความรู้สึกและความวิตกกังวลของผู้ป่วยและญาติ อีกทั้งสามารถตอบคำถาม อธิบาย ให้คำปรึกษา และคำแนะนำ โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม
- 2.5.10 มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ แก่ผู้เกี่ยวข้อง

6. ทักษะพิสัย

- 2.6.1. มีความสามารถในการสังเกตอาการปฏิกิริยา ทำที่ของผู้ป่วยและญาติ
- 2.6.4. มีทักษะในการให้การดูแลรักษา และทำหัตถการที่จำเป็น

วัตถุประสงค์

ภายหลังการเรียนการสอน ผู้เข้าเรียนสามารถ

1. บรรยายการปฏิบัติระหว่างการคลอดที่ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะแรก
2. อธิบายความสำคัญของการให้มารดาได้กอดและสัมผัสทารกตั้งแต่ในระยะแรก
3. อธิบายวิธีที่จะช่วยในการเริ่มการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
4. บอกแนวทางในการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หลังการผ่าตัดคลอด

เนื้อหา

1. การปฏิบัติระหว่างการคลอดที่ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะแรก
2. ความสำคัญของการให้มารดาได้กอดและสัมผัสทารกตั้งแต่ในระยะแรก
3. วิธีที่จะช่วยในการเริ่มการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
4. แนวทางในการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หลังการผ่าตัดคลอด

วิธีการสอน

1. ให้นิสิตแพทย์ปี 5 ที่ปฏิบัติงานในช่วง self study ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ early bonding ด้วยตนเอง (ในกรณีที่มีคำถามสามารถสอบถาม รศ.นพ.ภาวิน พัวพรพงษ์ ได้ที่ pawinppp@yahoo.com) โดย download ได้จาก <http://110.77.140.133/course/course/view.php?id=51>
2. นิสิตแพทย์ในกลุ่มจัดกลุ่มย่อย กลุ่มละ 2 – 3 คน (ในแต่ละกลุ่มควรมีทั้งนิสิตแพทย์ทั้งหญิงและชายอยู่ในกลุ่มย่อย เพื่อความสะดวกในการฝึกปฏิบัติ) นัดหมายล่วงหน้าเพื่อฝึกฝนการเรียนรู้การ early bonding กับพยาบาลผู้เชี่ยวชาญในการดูแลการคลอดที่ห้องคลอดในวันและเวลาราชการกับหัวหน้าพยาบาลที่ห้องคลอด (การนัดหมายในการฝึกปฏิบัติควรทำให้แล้วเสร็จภายในช่วงระยะที่ปฏิบัติงานในช่วง self study ไม่ควรนัดหมายในช่วงที่ใกล้จะมีการเปลี่ยนกลุ่ม เพื่อให้การฝึกปฏิบัติประสบผล ไม่กระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อนในกลุ่มถัดไป และรบกวนสตรีตั้งครรภ์ระหว่างการเจ็บครรภ์คลอดให้น้อยที่สุด)
3. นิสิตแพทย์ทบทวนความเข้าใจกับพยาบาลผู้สอนเกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของการส่งเสริมสายสัมพันธ์แม่ลูกในระยะแรกหลังคลอด หลังจากนั้นจึงลองฝึกปฏิบัติ early bonding ในสตรีหลังคลอด

ที่ห้องคลอดอย่างน้อยสองราย โดยฝึกช่วยมารดา skin-to-skin contact และ early suckling ร่วมไปกับพยาบาลผู้สอน

4. พยาบาลผู้สอนทำการประเมินผลในแบบประเมินผล พร้อมไปกับการซักถามความเข้าใจ

รวมเวลาในการสอนประมาณ 2 ชั่วโมงในแต่ละกลุ่มย่อย (ไม่รวมเวลาในการเก็บการปฏิบัติในการทำ early bonding)

การประเมินผล

1. แบบประเมินผลร่วมกับการฝึกปฏิบัติที่ห้องคลอด
2. การซักถามในกลุ่มย่อย
3. สังเกตจากพฤติกรรมระหว่างการฝึกปฏิบัติการ early bonding ที่ห้องคลอด
4. ข้อสอบแบบ MCQ, MEQ และ OSCE

สื่อการสอน

1. สตรีหลังคลอดที่ห้องคลอด
2. เอกสารเกี่ยวกับ early bonding ที่ download ได้จาก <http://110.77.140.133/course/course/view.php?id=51>
3. แบบประเมินผล “แบบฟอร์มการประเมินการฝึกปฏิบัติที่ห้องคลอด”

แบบฟอร์มการประเมินการฝึกปฏิบัติที่ห้องคลอด

ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา

สำหรับนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 5

ชื่อ-สกุล.....กลุ่มย่อย.....

หัวข้อ	ผ่าน	ไม่ผ่าน
การสื่อสารกับมารดาและบุคลากรทางการแพทย์ -การให้คำแนะนำในเรื่อง early bonding -การให้คำแนะนำในเรื่องการปฏิบัติตัวในระหว่างการคลอด -การสื่อสารกับบุคลากรทางการแพทย์		
การฝึกปฏิบัติ -การประเมินการหดตัวของมดลูก/การฟังเสียงหัวใจทารก -การบันทึกกราฟของการคลอด -การฝึกปฏิบัติ skin-to-skin contact (duration 1 hr) -การฝึกปฏิบัติ early suckling		
การแก้ไขปัญหาเบื้องต้น -การแปลผลการหดตัวของมดลูก (ปกติ/ผิดปกติ) -การแปลผลการฟังเสียงหัวใจทารก (ปกติ/ผิดปกติ) -การแปลผลการกราฟของการคลอด (ปกติ/ผิดปกติ) -การรายงานการตรวจกับผู้รับผิดชอบ (ปกติ/ผิดปกติ) -การแก้ไขปัญหาทารก hypothermia		
ความรับผิดชอบ		

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ประเมิน

วันที่...../...../.....